

УДК 378.147.091.33

АКТИВІЗАЦІЯ ІНТЕРЕСУ СТУДЕНТІВ ДО ГРИ НА ФОРТЕПІАНО

Заря Л. О.,

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

У статті розглядаються можливості проведення роботи, спрямованої на розвиток інтересу студентів до гри на фортепіано. Також розглядаються психологічні особливості всебічного навчання, розвитку, формування навичок гри студентів на фортепіано в системі підготовки вчителя музичного мистецтва загальноосвітньої школи, музичного керівника дошкільного дитячого закладу. Автор розглядає рішення проблеми розвитку інтересу до гри на фортепіано в зв'язку з психологічною та педагогічною роботою викладача спеціального фортепіано. Зазначено, що свідомість студентів, маючи в основі інтерес, завжди пов'язане з емоціями й почуттями. Рекомендуються певні форми роботи зі студентами, де враховується розвиток психологічних чинників інтересу, таких як: сприйняття, увага, мислення, пам'ять, емоція.

Ключові слова: інтерес, активізація, розвиток, гра на фортепіано.

АКТИВИЗАЦИЯ ИНТЕРЕСА СТУДЕНТОВ К ИГРЕ НА ФОРТЕПИАНО

Заря Л. А.

В статье рассматриваются возможности проведения работы, направленной на развитие интереса студентов к игре на фортепиано. Так же рассматриваются психологические особенности всестороннего обучения, развития, формирования навыков игры студентов на фортепиано в системе подготовки учителя музыкального искусства общеобразовательной школы, музыкального руководителя дошкольного детского учреждения. Автор рассматривает решение проблемы развития интереса к игре на фортепиано в связи с психологической и педагогической работой преподавателя специального фортепиано. Указано, что сознание студентов, имея в основе интерес, всегда связано с эмоциями и чувствами. Рекомендуются определенные формы работы со студентами, где учитывается развитие психологических факторов интереса, таких как: восприятие, внимание, мышление, память, эмоция.

Ключевые слова: интерес, активизация, развитие, игра на фортепиано.

ACTIVATION STUDENTS' INTEREST TO PRACTICE AT THE PIANO

Zarya L. A.

The article discusses the possibilities of the piano teacher's work the development of students' interest in the piano. It was specified that the consciousness of students, is always connected with emotions and feelings. Same considers the psychological peculiarities of comprehensive training, development, formation of skills of the piano students in the system of teacher training of musical arts secondary school, music Director of a preschool children institution. The author considers the problem of development of interest to the piano in connection with psychological and pedagogical work of a teacher of special piano. Recommended Certain forms of work with students, are recommended which takes into account the development of psychological factors of interest, such as perception, attention, thinking, memory, emotion.

Key words: interest, revitalization, development, playing the piano.

Провідне місце в системі підготовки вчителя музичного мистецтва загальноосвітньої школи та музичного керівника дошкільного дитячого закладу в педагогічних навчальних закладах належить музичним дисциплінам, зокрема, спеціальному фортепіано. Найважливішим завданням викладача фортепіано є зацікавлення студента до занять на фортепіано, підготовка майбутнього фахівця до роботи.

Значна частина науковців Е. Абдулін, Л. Арчажнікова, Д. Кабалевський, Г. Ципін) розглядають музичне виконавство як фундамент, основу успішної музично-педагогічної діяльності, яка дозволяє повністю розкрити особистість вчителя музики, музичного керівника і суттєво вплинути на формування музичних уподобань та духовного світу студентів (учнів). Для цього студенти, як майбутні музичні керівники, учителі, повинні не просто добре володіти інструментом, а й набути значного виконавського досвіду для успішного проведення занять та музично-просвітницької роботи в школі. Думку про вміння педагога навчити працювати студентів інтересом висловлює талановитий професор Одеської консерваторії Б. Рейнгальд: «Запорука успіхів учнів – інтерес до занять. Цей інтерес потрібно підтримувати завжди...» [2]. Інтерес до занять на фортепіано, активізація виконавської діяльності (музикування) студентів, забезпечує продуктивність педагогічного мислення, професіоналізації.

Про необхідність проведення в класі фортепіано роботи, спрямованої на розвиток інтересу до занять на фортепіано і відповідно стимуляцію творчої ініціативи студентів (учнів), зазначали майже всі видатні музиканти-педагоги: С. Савшинський, В. Галич, Л. Баренбойм, Т. Беркман, А. Щапов та ін. До важливих компонентів навчання гри на фортепіано вони відносять такі традиційні види діяльності, як: заняття підбором на слух, імпровізацією, транспонуванням та, в доступній для кожної особистості формі, створенням музичного твору. При цьому важливим обов'язково стає інтерес студентів до гри на фортепіано. Сучасна педагогіка надає важливого значення вирішенню цієї проблеми через те, що при формуванні живого інтересу до гри на фортепіано якісно розвивається увага, мислення, музичний слух, пам'ять, здатність виконувати музичні твори. Тому питання активізації інтересу студентів до занять на фортепіано стає актуальним і потребує до себе уваги.

Метою даного дослідження є визначення можливостей роботи викладача фортепіано, спрямованих на розвиток інтересу студентів до гри на фортепіано.

Процес навчання гри на фортепіано ставить студента в умови, що вимагають від нього постійних тренувань у довільній (усвідомленій й цілеспрямованій) увазі, вольових зусиль для зосередження. Довільна увага розвивається разом із розвитком суспільно важливих мотивів навчання, зростання усвідомлення своєї відповідальності за успіх навчальної діяльності. На цій основі у студентів розвивається вміння організувати й регулювати свою увагу, свідомо

керувати нею, і, як наслідок, з'являється воля.

Для розвитку уваги можемо рекомендувати таку вправу «Який характер музики». Студент прослуховує зіграні викладачем різноманітні твори, потім, після прослуховування музичних творів, він повинен визначити характер кожного твору. Студент вчиться уважно слухати і стежити за ходом розвитку музики. А ми знаємо, що величезне значення для розвитку активного, творчого мислення студента є вміння зосереджено, уважно слухати музику. Тут важливий насамперед емоційний підхід викладача, який має ввести студента в світ музичних вражень, спрямувати його увагу на образний зміст музики та поступово навчити розрізняти в музиці окремі елементи і розумітися в них.

Науковці, видатні педагоги (Б. Ананьєв, Л. Божович, О. Киричук, К. Ушинський, В. Філіппова) зауважують, що треба поступово привчати тих, хто навчається, бути уважними до того, що не викликає безпосереднього інтересу і не є цікавим. Інакше виробляється звичка ставитися з увагою тільки до цікавого й невміння мобілізувати довільну увагу в тих випадках, коли якийсь елемент діяльності (вивчення, робота над музичним твором) безпосереднього інтересу не викликають. Мислення студента починає відображати істотні властивості та ознаки музичного твору, що дає можливість робити перші узагальнення, перші висновки, проводити перші аналогії, будувати елементарні висновки. На цій основі у студента поступово починає формуватися свідомість, мислення – вміння аналізувати музичну інформацію, робити висновки.

Розвиток активного, творчого мислення студента пов'язано з вмінням орієнтуватися на інструменті, з тим, як він стежить за гнучкістю своєї руки, а після натиснення клавіші прислуховується до звучання інструмента. Для розвитку мислення студента рекомендуємо проходити не тільки один твір під назвою, наприклад, «Дощик» С. Майкапара, але і «Дощик» М. Любарського, «Дощик накрапає» А. Александрова, українську народну пісню в обробці М. Сільванського «Іди, іди, дощику» тощо. Таких прикладів можна знайти кілька. Студент, після ознайомлення з декількома подібними образами, буде виконувати музичний твір більш яскраво і з інтересом.

З метою урізноманітнення методів роботи, для розвитку активного зацікавленого творчого мислення у домашніх завданнях рекомендуємо запропонувати студенту скласти свій музичний твір. Наприклад, студент вивчив твір під назвою «Дощик», «Курочка», Зайчик» тощо. Для самостійної домашньої роботи, окрім розучування творів, які були вивчені на занятті, можна запропонувати студенту скласти твір під такою ж назвою. Студент, спочатку, буде соромитися своїх творів, але багатократні «твори» надихнуть його на творчість, а надалі – і до творчого ставлення до творів, що вивчаються на заняттях, тим більш, що викладачеві кожен його «твір» дуже подобатиметься. Тобто викладач має надихати студента до дій.

Важлива особливість інтересу до музичного твору пов'язана з вмінням студента уявляти

музичні слухові образи. У процесі пізнавальної діяльності уява взаємодіє зі сприйманням, пам'яттю, мисленням. «Вибір способу дій, комбінування елементів в образах уяви здійснюються логічними міркуваннями, виконанням різних розумових дій, завдяки чому зберігається зв'язок продуктів людської фантазії з реальністю...» [3]. Відомо, що уява формується на базі розвитку сприйняття. Повноцінне сприймання музичного твору вимагає від студента активної роботи уяви, яка виражається, зокрема, у спробах образного усвідомлення музичних вражень.

Для розвитку уміння уявляти музичні образи рекомендуємо запропонувати студенту створити малюнок, відповідний змісту музичного твору, і можна побачити, як він уміє фантазувати, уявляти образи, творчо мислити. У студента є внутрішня потреба повніше висловити відображені на папері свої відчуття. Відчуття музичного кольору з часом спонукають студента шукати відповідні «фарби» в звуках на інструменті. Тому добре було б йому малювати все, що йому прийде на думку після занять і обов'язково показувати це викладачу, обговорювати намальоване на папері.

Допомагає формуванню інтересу до музики спрямування уваги студентів до способів вираження змісту музичного твору та обов'язкове роз'яснення прийомів розвитку емоційної виразності музичного твору, виклик почуттів, зв'язаних з образними уявленнями до музичного твору. Свідомість студентів, маючи в основі інтерес, обов'язково пов'язана з емоціями й почуттями. Аналізуючи сутність інтересу, Л. Писарева, посилаючись на Л. Остермана, зазначила, що інтерес тісно пов'язаний з почуттями. Вчена зазначила, що інтерес посилює елементи почуттів, тому «чим міцніше почуття, тим сильніше його вплив на збудження й розвиток інтересу» [4]. Тобто, розвинені почуття до музичного твору відіграють важливу роль у формуванні інтересу до нього.

Відомо, що у студентів є вибірковий інтерес до окремої музики, що виявляється у їх здатності сприймати саме ту музику, яка їм емоційно співзвучна. При планомірному формуванні інтересу до музики емоційно-пізнавальне переживання (загальний епізодичний інтерес) може перейти у стадію емоційно-пізнавального ставлення (стійкого інтересу), допитливості, яке пов'язане з позитивними емоціями. У такому разі з'являється емоційно – пізнавальне ставлення до музики, «емоційне начало переливається в думку, а думка, не потребуючи понятійної визначеності, так само невловимо переходить у почуття» [5].

У студентів підліткового віку ситуація творчого ставлення до гри на фортепіано дещо змінюється: з одного боку світ своєї уяви, фантазії та відповідно творчості деякі студенти починають вважати суто інтимним, закритим для сторонніх (не покажу, бо не хочу), а з іншого – відчувають невпевненість у вдалості результатів власної творчості, вміння грати на фортепіано, починають соромитись (не покажу, бо вам не сподобається). Але в усіх випадках творча діяльність та творче самовираження через неї лишаються дуже цікавим і приємним заняттям для

кожного студента. Завданнями викладача в цьому випадку виступають: заохочення студентів, стимулювання творчого ставлення до гри на фортепіано.

Отже, інтерес студентів до занять на фортепіано, виконання музичного твору обов'язково пов'язаний безпосередньо з їх пізнавальною діяльністю, яка кожного разу має керуватися викладачем фортепіано. Показником інтересів студентів до занять на фортепіано стає потяг до створення художніх образів та виявлення особистісного емоційно-естетичного ставлення до музичного твору. Привчаючи студентів робити виконання музичного твору постійною частиною власного життя, можна знайти шлях до розвитку їх творчих сил, переводячи ці сили зі сфери несвідомого до усвідомленого інтересу до занять на фортепіано.

Зазначені форми роботи не обмежують весь спектр засобів формування інтересу студентів до занять на фортепіано, які в більший мірі залежать від творчого, професійного підходу самого викладача фортепіано.

Література

1. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении: Учеб.пособие /В. Н. Липнис, А. С. Роботова, Г. И. Щукина и др. – М.: Просвещение, 1984. –176 с.
2. Арчажникова Л. Г. Профессия – учитель музыки книга для учителя / Л. Г. Арчажникова. – М.: Просвещение, 1984. – 111 с.
3. Назайкинский Е. О. О психологии музыкального восприятия /Е. О. Назайкинский. – М.: Музыка, 1972. –384 с.
4. Писарева Л. В. Интересы и их значение в педагогическом деле /Л. В. Писарева. – СПб.: Тип. Сойкина. – 1974. –102 с.
5. Ростовський О. Я. Методика викладання музики /О. Я. Ростовський. – Тернопіль: Навчальна книга, 2001. – 216 с.